

MARKKONTORET
STADSBYGGNADSKONTORET
MILJÖFÖRVALTNINGEN
RENHÅLLNINGSFÖRVALTNINGEN

TJÄNSTEUTLÅTANDE
Dnr M05-007-914
2005-09-23

Handläggare: Lars Fränne
Projekt Hammarby Sjöstad
Tel: 508 26 277
lars.franne@mk.stockholm.se

Till
Marknämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Renhållningsnämnden
Styrelsen för Stockholm Vatten AB

**Avstämning av tidigare Miljömål och förslag till nya Inriktningsmål
för miljöarbetet i Hammarby Sjöstad.**

FÖRSLAG TILL BESLUT

Att redovisningen och förslag till nya Inriktningsmål för miljöarbetet i Hammarby Sjöstad godkännes.

Att Marknämnden godkänner att högst 5 mnkr per år anslås för bidrag med högst 30 % till merkostnader för miljöutvecklingsprojekt i Hammarby Sjöstad. Medlen ska ingå i respektive projekts budgetram.

Att de nya målen överlämnas till dels ansvarig för pågående översyn av stadens miljöprogram, dels ansvarig för arbetet med nytt vattenprogram.

Markkontoret

Stadsbyggnadskontoret

Miljöförvaltningen

Göran Långsved

Ingela Lindh

Carl-Lennart Åstedt

Renhållningsförvaltningen

Stockholm Vatten AB

Johan Castwall

Gunilla Brattberg

\\web01\inetpub\insyn.stockholm.se\work\mark\2005-10-27\Dagordning\Tjänsteutlåtande\301.doc

Bilaga 1: Miljömål för Hammarby Sjöstad- uppdatering av inriktningsmål
Bilaga 2: Miljömål – inriktningsmål med referenser, skede, åtgärdsförslag etc.

SAMMANFATTNING

Föreliggande dokument är en uppdatering av Inriktningsmålen inom ramen för Hammarby Sjöstads Miljöprogram daterat 96-05-30. De nya Inriktningsmålen föreläggs berörda nämnder och styrelser för godkännande.

Som underlag för uppdateringen har en avstämning av måluppfyllelse m.m. för de hittills gällande Inriktningsmålen genomförts av berörda parter enligt ovan. Avstämningen visar att huvuddelen av planerade miljöåtgärder genomförts och att merparten av målen helt eller delvis uppnåtts. Det finns dock också några mål som inte fungerat på avsett sätt eller som inte längre är relevanta, vilket föranlett förslag till ändringar i detta förslag. I flera fall avser ändringarna förtydli-anden bl.a. för att möjliggöra uppföljning. Förslaget omfattar 35 olika mål, varav 7 är nya mål. 15 mål föreslås utgå av olika skäl, som redovisas i bilaga 1.

Förutom uppdaterade mål föreslås också att staden för att främja olika miljöåtgärder av mer experimentell art inom Hammarby Sjöstads ram ska kunna bidra med högst 30 % av merkostnaden för sådana investeringar dock högst 5 mnkr årligen.

Frågan om erfarenhetsåterföring till kommande utbyggnadsprojekt kommer att redovisas i särskilt ärende under fjärde kvartalet 2005.

UTLÅTANDE

Bakgrund

Hammarby Sjöstads Miljöprogram daterat 96-05-30 antogs 1996 av kommunfullmäktige på förslag av berörda nämnder. Exempel på Inriktningsmål för olika miljöfaktorer angavs i bilaga till Miljöprogrammet. Målsättningen för Hammarby Sjöstads Miljöprogram är, att stadsdelens miljöprestanda ska bli ”dubbelt så bra” jämfört med den teknik som normalt tillämpades vid mitten av 90-talet. Berörda förvaltningar enligt ovan har i en arbetsgrupp under ett drygt år utvärderat resultaten mot de fastställda inriktningsmålen, samt gjort omvärldsanalys m.m. som underlag för det nya förslaget.

Resultat av utvärderingarna

Resultatet av Miljöprogrammet och dess måluppfyllelse redovisades övergripande i Miljöredovisningar för Sickla Udde 2001-2002 och för Sickla Kaj / Sickla Kanal 2002-2003. En Miljöbelastningsprofil har upprättats och redovisats avseende Sickla Udde under 2004. Denna visar att miljöbelastningen i Hammarby Sjöstad minskat med 20-45 % avseende olika indikatorer jämfört med referensprojektet från början av 90-talet.

Under 2004- 2005 har också en arbetsgrupp med representanter för gatu- och fastighetskontoret, stadsbyggnadskontoret, miljöförvaltningen,

renhållningsförvaltningen, Stockholm Vatten och Fortum genomfört en avstämning av Hammarby Sjöstads miljöprogram samt utarbetat förslag till uppdatering av Inriktningsmålen enligt bil.1.

Parallellt har gruppen medverkat i den avstämning av Hammarby Sjöstads miljösatningar med avsikt att överföra användbara resultat till andra projekt i staden.

Detta uppdrag kommer senare i höst att redovisas separat av Markkontoret.

Sammanfattningsvis kan sägas att huvuddelen av den medvetna planeringen och olika tekniska åtgärder för att uppnå målen har genomförts och Hammarby Sjöstad har därigenom i många avseenden blivit en miljöinriktad stadsdel. Alla mål har inte uppnåtts fullt ut – andra mål bedöms idag inte relevanta. Ett antal nya mål föreslås.

Nämns kan att det planerade Miljöinformationscentrat, benämnt Glashus Ett har inrättats, likaså ett Försöksreningsverk i Henriksdal, biogasspisar, sopsug samt flera anläggningar med solceller.

Målet ”förändrad livsstil” har inte uppnåtts i tillräcklig grad varigenom t.ex. energiförbrukningen i praktiken blivit för hög. De boendes engagemang i miljöfrågan behöver ökas. Styrgruppen för Glashus Ett arbetar vidare med detta.

Hammarby Sjöstads miljöarbete har fått mycket uppmärksamhet, inte minst internationellt med ett stort antal studiebesök från när och fjärran. En grund för detta är bl.a.många åtgärder av experimentell natur som delfinansierats med s.k. LIP-bidrag. Dessa har nu upphört men arbetsgruppen har övervägt möjligheterna till fortsatt delfinansiering av liknande åtgärder, vilket redovisas nedan.

Under 2005 har ett samarbete tillsammans med Näringslivskontoret inletts med teknikkonsulter och exportinriktade företag för att utnyttja Hammarby Sjöstad mer systematiskt för att främja Stockholms näringsliv med internationell inriktning.

Förslag till nya mål

Föreliggande dokument är en uppdatering av Inriktningsmålen inom ramen för det ursprungliga Miljöprogrammet, som således ligger fast. De nya Inriktningsmålen föreläggs berörda nämnder och styrelser för godkännande.

Vidare gäller för projektet stadens nya Program för Miljöanpassat byggande. Härtill ingår i inriktningsmålen ett flertal mål för stadsdelen som ej berörs av Program för Miljöanpassat byggande som ju i huvudsak tar sikte på byggnadsutformningen.

Uvärderingen ovan visar att huvuddelen av planerade miljöåtgärder genomförts och att merparten av målen helt eller delvis uppnåtts. Det finns dock också några mål som inte fungerat på avsett sätt eller som inte längre är relevanta, vilket föranlett ändringar i detta förslag. I flera fall avser ändringarna förtydliganden bl.a. för att möjliggöra uppföljning. Förslaget omfattar 35 olika mål, varav 7 är nya mål. 15 mål föreslås utgå av olika

S

skäl, som redovisas i bil.1. Bland motiven kan nämnas att vissa av de gamla målen nu är reglerade i Miljöbalken och andra förordningar, vissa mål är svåra att mäta och stämma av, andra mål överlappar varandra etc.

Om målen ska uppnås förutsätts, utöver tekniska lösningar, en aktiv medverkan från de boende bl.a. avseende energi – och vattenhushållning. Ett led i detta var inrättandet av ett Miljöinformationscentrum. Kommunikationen med de boende kommer att intensifieras i det fortsatta arbetet.

Redovisningar

Bilaga 1 redovisar både de gamla och nya Inriktningsmålen. Några av de operationella inriktningsmålen är kvar, flera är omformulerade, några nya mål har tillkommit och några har utgått då de ej ansetts relevanta längre av olika anledningar.

Bilaga 2 redovisar målen mer i detalj med skede, referenser, aktörer, exempel på åtgärder, implementering av mål samt uppföljning.

Bilaga 3 (bifogas ej) redovisar en Omvärldsbevakning och resultatanalys.

Bilaga 4 (bifogas ej) redovisar avstämningen som helhet och utgör grund för diskussion om miljömål i andra projekt.

Kommentarer till ändringar och kompletteringar av målen

Ovannämnda bilagor redovisar motiv till ändringar m.m. mer ingående. Här görs några kommentarer.

Mål 1 a och b har föranlett omfattande utredningar, omvärldsanalys och diskussion. Tidigare mål baserades på teoretisk beräkning och på hur värmen producerades i hela området, vilket inte gav en direkt koppling till de enskilda fastigheterna.

De nya målen avser uppmätta värden för respektive fastighet och bedöms bli mer praktiskt användbara. Energimålen ligger ungefär 15 % under kraven i Miljöanpassat byggande.

Transportmålet 2 a som i praktiken innebär att endast 20 % av alla resor till och från Hammarby Sjästad sker med bil är ett högt mål . I dag ligger andelen på 25 % vilket vid jämförelser med andra liknande citynära områden är mycket bra. Med sämre kommunikationer dvs. utan färja och tvärbana hade andelen troligen varit över 35 %.

Flera av målen inom avfall och vattenförbrukning har omformulerats för att bli tydligare. Generellt kan sägas att avfallsmängderna ökar i samhället men att värdena från Hammarby Sjästad varit jämförelsevis positiva.

Inom byggmaterialområdet finns nya mål avseende tryckimpregnerat virke och koppar i vattenledningar.

Mål 6 a och b:

Mål har införts för friytstandard och solbelysta gårdar. Dessa mål kan ej generellt uppnås i innerstaden och Hammarby Sjöstad har som mål att utgöra en utvidgning av innerstaden. På plansidan tillämpas i Sjöstaden en "halvöppen" kvartersstruktur och uppbyggnaden av en finmaskig parkstruktur. Detta ger förutsättningar för goda belysningsförhållanden på gårdar och fasader, välfungerande gårdar och säkra förbindelser till angränsande större parker och rekreationsområden som dock ofta ligger på relativt stort avstånd. Miljömålen är ett sätt att säkerställa dessa kvaliteter på ett kvantitativt mätbart sätt.

Andra stora stadsförnyelseprojekt har utformats utifrån delvis andra stadsbyggnadskvaliteter. T.ex. arbetar man i Norra Djurgårdsstaden med en högre kvartersexploatering och i huvudsak slutna gårdar och därmed annorlunda belysningsförhållanden. Samtidigt gränsar området direkt till nationalstadsparken och samtliga boende får mycket korta gångavstånd till mycket stora parkområden. Miljömålen 6a och 6b ska därför ses som ett uttryck för den samlade markanvändningsambition som är tillämpbar inom Sjöstaden men där också andra stadsbyggnadsprojekt måste utforma egna platsspecifika markanvändningsmål.

Fortsatt arbete

Avsikten är att implementera de nya Inriktningsmålen i kommande etapper i Hammarby Sjöstad. Närmast kommer kv. Proppen och Henriksdalshamnen med byggstart 2006 respektive 2007.

Avstämningen av Hammarby Sjöstads miljöprogram och miljösatningar (bil. 4 nedan) avses ligga till grund för överväganden och beslut om miljöprogram för nya, större stadsutvecklingsprojekt. Markkontoret avser att återkomma separat i detta ärende under hösten. Arbetet med miljöprogram för Norra Djurgårdsstaden har påbörjats enligt denna modell.

Det är samtidigt av värde att erfarenheterna från Hammarby Sjöstad kan tas till vara i pågående arbete med Stockholms Vattenprogram och nya Miljöprogram. Denna redovisning föreslås överlämnas till ansvariga för dessa program.

Vidare föreslås att Markkontoret genom Projekt Hammarby Sjöstad ges möjlighet att inom ramen för exploateringskostnader enligt genomförandebeslut i olika delprojekt utge bidrag till byggherrar för åtgärder av experimentell art som är angelägna ur miljöutvecklingssynpunkt intill en ram på högst 5 mnkr per år.

Utvecklingsprojekt som aktualiserats är t.ex. bränsleceller för uppvärmning, robusta hus med lägre sårbarhet vid strömavbrott, fortsatt utveckling av solceller etc.

S

Bidragen ska motsvara högst 30 % av merkostnaden för åtgärderna medan berörd byggherre förutsätts svara för återstoden själv.
Respektive bolag förutsätts själva svara för särskilda miljöåtgärder inom Stockholm Vattens och Fortums verksamhetsområden.

Samråd

Samråd har skett mellan berörda förvaltningar i staden dvs. markkontoret, miljöförvaltningen, stadsbyggnadskontoret och renhållningsförvaltningen samt Stockholm Vatten och Fortum.

Förvaltningarnas och bolagens förslag och synpunkter

Förvaltningarna och bolagen tillstyrker ovanstående förslag och föreslår att berörda nämnder och styrelse godkänner förslagen och denna redovisning.

Bilagor

Bil.1 ” Miljömål för Hammarby Sjöstad 05 09 20 (– uppdatering av operationella inriktningsmål samt jämförelse med tidigare mål”) (4 sidor)

Bil.2 ” Miljömål- inriktningsmål enligt ovan med referenser, skede, aktörer, åtgärdsförslag och uppföljning” 05 09 20

Bil.3 ” Omvärldsbevakning, jämförelse gamla och nya mål samt motiv för de nya målen ” -daterad 05 08 28 (54 sidor, bifogas ej)

Bil.4 ”Avstämning Hammarby Sjöstads miljöprogram och miljösatningar” daterad 05 02 15 (85 sidor, bifogas ej)

Bilaga 3 och 4 kan erhållas från Projektkontoret Hammarby Sjöstad att. Åsa Boden. E-post: asa.boden.stockholm.se